

Ярослав Довганич — дослідник теріофауни Карпат

Богдан Годованець, Ігор Загороднюк

Карпатський біосферний заповідник (Раків)
Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

GODOVANETS, B., I. ZAGORODNIUK. Yaroslav Dovhanych, a researcher of the Carpathian mammal fauna. — An essay about a scientist who is a graduate of Uzhhorod University and who began his career as an employee of the protection service of the Carpathian Biosphere Reserve. Later he became a specialist in the study of the ecology of mouse-like rodents, ungulates, and large carnivores. The latter group has become the main object of his research in the last 20 years. He has paid particular attention to the conservation and reproduction of lynx and bear populations and to the issue of wolf population management. The period of his research covers 1982–2021, with the peak of the researcher's theriological works in 1988–2021.

Біографічні деталі

Довганич Ярослав Омелянович народився 6 травня 1956 р. в м. Хусті Закарпатської обл. Зоологією захоплювався з дитинства. Навчався в Ужгородському державному університеті, дипломну працю виконував під керівництвом проф. І. І. Туриянина. З листопада 1980 р. працює у Карпатському державному заповіднику: з 1980 р. — старший технік-лісовод Широколужанського лісництва, з травня 1981 р. — майстер цього лісництва; тоді ж почав досліджувати й ссавців, з грудня 1981 р. — старший лаборант, з жовтня 1982 р. — молодший, а з жовтня 1985 р. — старший науковий співробітник КБЗ.

З 10.1988 до серпня 2000 р. — заступник директора з науково-дослідної роботи Карпатського біосферного заповідника (КБЗ), після і дотепер — завідувач Зоологічної лабораторії КБЗ. Є одним з ветеранів Карпатського заповідника, який багато зробив для становлення тут наукової роботи.

Рис. 1. Ярослав Довганич біля Центральної садиби КБЗ. З архіву авторів. 2015 р. Редаговано.

Ключові доробки в галузі теріології

Галузь наукових інтересів — екологія й охорона ратичних і хижих ссавців, моніторинг за станом популяцій ссавців. Починав як теріолог, дипломний проект стосувався комахоїдних ссавців та їхньої ролі в екосистемах. У Карпатському заповіднику проводив інвентаризацію фауни ссавців, автор першого зведення про ссавців КБЗ, виданого 1988 р. в серії «Флора и фауна заповідників СССР», а згодом і огляд ссавців КБЗ (Загороднюк *et al.* 1996).

Надалі займався екологією мишоподібних гризунів, зокрема описав їх угруповання у букових пралісах Карпатського заповідника (Довганич, 1990, 2021). Проводив кільцювання кажанів у печерах і в штольнях на території КБЗ, про що публікував статтю у першому випуску Праць Теріологічної школи. З 1991 р. почав вивчати чисельність і популяційну структуру населення оленя, сарни й кабана (Довганич 1996). З кінця 1990-х років особливий інтерес почав проявляти до вивчення великих хижих ссавців. Зокрема вивчав проблеми їхнього збереження (Salvatori *et al.* 2002), стан популяцій (Okarma *et al.* 2000; Довганич 2004), біотопні преференції ведмедя та рисі (зокрема, Довганич 2017), живлення вовка (Довганич 2020).

За матеріалами досліджень підготував дисертацію про популяційну структуру карпатських ратичних та управління їх популяціями, яку 1992 р. подав до Інституту зоології на оформлення керівництва до В. І. Крижанівського. Через тривалі зволікання і хвороби експерта робота не мала «ходу», і Ярослав Омелянович припинив цю активність, але дослідження продовжив.

Є автором 130 наукових праць у матеріалах конференцій, наукових журналах та у збірниках наукових праць. 16 праць опубліковані у закордонних виданнях. Період публікаційної активності — 1987–2021 рр., продовжується і нині. Найцитованішими теріологічними публікаціями є такі:

«Hunting legislation in the Carpathian Mountains: implications for the conservation and management of large carnivores» (Salvatori *et al.* 2002: 61 цит.), «Status of carnivores in the Carpathian ecoregion» (Okarma *et al.* 2000: 14 цит.), «Стан популяцій великих хижих ссавців у Карпатах та підвищення ролі заповідника у їх збереженні» (Довганич 2004: 5 цит.).

Рис. 2. Ярослав з колегою з Інституту екології Карпат Т. Баштою на виставленні фотопасток. Фото з архіву авторів, 22.03.2010.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Дослідник має широке коло наукових інтересів. Крім власне зоології й екології тварин у коло його інтересів входять теоретичні основи та прикладні аспекти заповідної справи, загальні питання охорони природи, моніторинг за станом природи, створення екологічних мереж тощо.

Ярослав Довганич — керівник ГО «Екоклуб "Карпати"». Організація утворена у 1997 р. з метою одержання додаткових можливостей у справі охорони природи. Екоклуб «Карпати» взяв участь у низці міжнародних проєктів, що дозволило набути цінний досвід міжнародної співпраці, який був використаний Я. О. Довганичем у роботі Карпатського біосферного заповідника.

Література

- Довганич, Я. О. 1996. Чисельність і популяційна структура населення оленів і козуль Карпатського біосферного заповідника. Кабан у Карпатському біосферному заповіднику. *Заповідна справа в Україні*, **1**: 15–23 + 23–28.
- Довганич, Я. О. 2004. Стан популяцій великих хижих ссавців (ведмідь, вовк, рись) у Карпатах та підвищення ролі Карпатського біосферного заповідника у їх збереженні. *Наукові записки Держ. природознавчого музею НАН України*, **20**: 51–58.
- Довганич, Я. О. 2017. Рись (*Lynx lynx* L.) у зоні діяльності Карпатського біосферного заповідника. *Природа Карпат*, № 1 (2): 66–76.
- Довганич, Я. О. 2020. Живлення вовка (*Canis lupus*) у Карпатському біосферному заповіднику. *Природа Карпат*, № 1 (5): 39–42.
- Загороднюк І., Покинйчереда В., Киселюк О., Довганич Я. 1997. *Теріофауна Карпатського біосферного заповідника*. Інститут зоології НАН України, Київ, 1–60. (Серія: Вестник зоології, Приложение; Вып. 5).
- Barkaszi, Z., Y. Dovhanych, N. Koval, N. Stetsula, I. Zagorodniuk, V. Pushchak. 2021. Diversity and habitat preferences of muroid rodents (Rodentia, Muroidea) in the Ukrainian Eastern Carpathians. *Biologia*, Vol. **76** (9): 1–9. (online) <http://doi.org/10.1007/s11756-021-00857-z>
- Dovhanych, Y. 2011. Brown bear's preferences in use of different habitats of the Carpathian Biosphere Reserve. *Transylv. Rev. Syst. Ecol. Res.*, **11**: 183–190.
- Okarma, H., Y. Dovhanych, S. Findo, O. Ionescu, P. Koubek, L. Szemethy. 2000. Status of carnivores in the Carpathian ecoregion. Report of the Carpathian Ecoregion Initiative, 1–37.
- Salvatori, V., H. Okarma, O. Ionescu, Y. Dovhanych, L. Boitani. 2002. Hunting legislation in the Carpathian Mountains: implications for the conservation and management of large carnivores. *Wildlife Biology*, **8** (1): 3–10.

ГОДОВАНЕЦЬ, Б., І. ЗАГОРДНЮК. Ярослав Довганич — дослідник теріофауни Карпат. — Нарис про науковця, що був випускником Ужгородського університету і починав як працівник служби охорони Карпатського заповідника, а згодом став фахівцем у вивченні екології мишоподібних гризунів, ратичних і великих хижих ссавців. Остання група стала основним об'єктом досліджень в останні 20 років. Особлива увага приділялася питанням збереження і відтворення популяцій рисі та ведмеда, а також питанням управління популяцією вовка. Період основних досліджень охоплює 1982–2021 роки, з розквітом теріологічних праць дослідника у 1988–2021 рр.